Algirdas Girininkas

ŽEMAITIŠKĖS 2-OJI GYVENVIETĖ

Žemaitiškės 2-oji gyvenvietė yra Švenčionių raj., 1,5 km į V nuo Reškutėnų kaimo ir apie 0,5 km į ŠR nuo Kretuono ežero. Gyvenvietė buvo pradėta tyrinėti 1979 m. Iki šiol buvo tyrinėjama PV ir V paminklo dalis (žr.: ATL 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 7-9). 1983 m. MAII ištyrė R ir ŠR gyvenvietės dalį - 148 m^2, faktiškai visą likusį paminklo plotą.

Gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, kurį sudarė sapropelis, slūgsojo 1-1,4 m gylyje po durpių sluoksniu ir siekė 2-14 cm storį.

Visame tyrinėtame plote aptikta 317 statmenai įkaltų kuoliukų, kurie sudarė dvigubas eiles - 4 statinių sienas. Išsiskiria 8-asis pastatas, kurio ilgis Š-P kryptimi 13,7 m, o plotis - 3-3,3 m. Gerai išlikusios ilgosios - R ir V statinio sienos. Jo viduje aptiktos penkios lygiagrečios dvigubos kuoliukų eilės R-V kryptimi. Tai pertvaros: pirmoji - statinio Š gale, antroji - 1,7 m piečiau pirmosios, trečioji - 2,2 m piečiau antrosios, ketvirtoji - 3 m piečiau trečiosios, penktoji - 6,8 m piečiau ketvirtosios. Šalia kuoliukų eilių ir jų dvigubuose tarpuose buvo daug akmenų, šakų, beržų ir juodalksnių lapų.

Gyvenvietės teritorijoje aptikta dviejų tipų keramikos: Narvos ir šukinės duobelinės. Narvos keramikoje išsiskyrė Cedmaro tipo puodai, kurių apatinė dalis susiaurinta, dugneliai plokšti, 6-7 cm skersmens. Dubenėliai iki 6-7 cm aukščio, apskriti, plokščiais dugneliais. Šukinės duobelinės keramikos rasta gyvenvietės ŠR dalyje. Keramikai būdinga gausi ornamentika - gilios apskritos

duobutės ir šukiniai įspaudai, išdėstyti horizontaliomis juostomis visame puodo paviršiuje.

Titnaginių dirbinių labai maža - kelios nuoskalos, skaldytinis, trikampis strėlės antgalis, peilis.

Gyvenvietės ŠR dalyje kaulinių ir raginių dirbinių mažiau: 2 kūginiai strėlių antgaliai, trikampio pjūvio ietigalis, 3 skobteliai, raginis kaltelis, įtveriamasis kirvis, 2 vienašoniai žeberklai, 4 ylos, pjaustyti kaulų ir rago gabalai, dirbiniai, nupjauti 45° kampu, pliauškos, smaigai.

Iš pušų žievės buvo gaminamos rombo bei netaisyklingo keturkampio pavidalo tinklų plūdės. Tarp kitų, su žvejyba susijusių dirbinių, rasta akmeninių tinklo pasvarėlių, įvyniotų į beržo tošį ir įtvirtintų į medinius lankelius.

Gyvenvietė priklausė Narvos kultūros vėlyvajam tarpsniui - II tūkst. pr.m.e. pirmam ketvirčiui.

Rimutė Rimantienė

AKMENS AMŽIAUS GYVENVIETĖ ŠALIA ŠAKIŲ LANKOS

Gyvenvietė yra Varėnos raj., Rudnios apylinkės Rudnios girininkijoje prie Ūlos vingio, į kurį įteka vasaromis išsenkantis Šakės upelis. Maždaug pusiaukelyje tarp Rudnios ir Kriokšlio yra tuo pačiu vardu vadinama lanka - buvęs ežerėlis, aplink apaugęs mišku. Š lankos pusėje, netoli Ūlos vingio su paplautu skardžiumi, 4 m pakilusi nuo lankos lygio, yra gana siaura terasinė ežero lygumėlė, per kurią eina miško kelias. Dalis gyvenvietės, 250 m^2 plotelis, MAII su Kauno kraštotyrininkais buvo ištirtas 1983 m. birželio mėn. Visą paviršių dengė 10-20 cm storio miškožemio ir plonos velėnos sluoksnis. Po juo slūgsojo pilkšvai gels-